

واکاوی تهدیدات امنیتی مسلحانه

حسین سلیمی^۱، محمد حسین صنیعی^۲، عبدالحسین شاه حسینی^۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۱۱/۰۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۱۲/۰۵

چکیده

آنچه که به عنوان تهدید واقعی و ملموس برای بقاء نظام و کشور ارزیابی می‌شود، تهدید امنیتی مسلحانه و تجاوز فیزیکی است. که غالباً از طریق شورش، اقدامات تجزیه طلبانه، کودتا، سطوح مختلف درگیری مسلحانه، مداخله نظامی، اشغال کشور و... صورت می‌گیرد. به همین منظور تحقیقی با عنوان "واکاوی تهدیدات امنیتی مسلحانه" انجام و پژوهش حاضر باهدف مطالعه علمی در مورد موضوعات امنیتی به‌ویژه امنیت پایدار در مناطق امنیتی با استفاده از تجارب فرماندهان به رشته تحریر درآمده است و درصدد است ابعاد و مولفه‌های، تهدیدات امنیتی مسلحانه شناسایی نماید. این تحقیق از نظر نوع کاربردی و از نظر روش توصیفی، داده‌های حاصله از مصاحبه‌ها استفاده شده است. برای گردآوری داده‌های موردنیاز از طریق مطالعه و فیش‌برداری اسناد و مدارک، کتب و مقالات موجود، سایت‌های اینترنتی معتبر، مصاحبه نیمه ساختار یافته و توزیع پرسشنامه در بین افراد حجم نمونه جامعه آماری گردآوری شده است. در نهایت ابعاد تهدیدات امنیتی مسلحانه در ۴ بعد (۱- زمینه‌ها، شواهد و قرائن بروز تهدیدات ۲- نقش سازمان‌های اطلاعاتی در شناسایی تهدیدات امنیتی ۳- گروه‌های تهدید کننده ۴- تهدیدات امنیتی مسلحانه) و ۱۴ مولفه احصاء گردید.

واژگان کلیدی: تهدیدات، ابعاد تهدیدات، تهدیدات امنیتی مسلحانه

^۱ - استادیار و عضو هیئت علمی دانشگاه امام حسین (علیه السلام) نویسنده مسئول

^۲ - دانشیار و عضو هیئت علمی دانشگاه عالی دفاع ملی

^۳ - پژوهشگر پژوهشگاه علوم و معارف دفاع مقدس شهید سپهبد قاسم سلیمانی

مقدمه

کشور ما همچون بسیاری از کشورها در معرض تهدیدهای گوناگون قرار دارد. محیط امنیتی ایران از تعامل یا تقابل با متغیرهای محیط داخلی مانند ساختار حکومتی، نحوه توزیع قدرت و فعالیت‌های سیاسی گروه‌ها و سازمان‌های سیاسی، ارزش‌های اسلامی، هنجارها و مقتضیات محیط خارجی نظیر مسئله جهان اسلام، مسئله فلسطین، حضور بیگانگان در منطقه غرب آسیا و حمایت و پشتیبانی آنها از مخالفین و ضد انقلاب، مقاومت اسلامی، نظم یا بی‌نظمی جهان، فناوری و مسابقه تسلیحاتی شکل گرفته و همواره با فرصت‌ها و تهدیدها روبروست، تلاش مستمر و هدفمند برای جلوگیری از پیشرفت هسته‌ای کشورما توسط آمریکا و کشورهای همسو و برخورداری از مزایای آن، گسترش فرهنگ غربی و بیگانه و تضعیف هویت ملی و اسلامی، کمبود آب در مرزهای شرقی کشور، تلاش آمریکا برای براندازی نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران از طریق گروهک‌های مسلح و مزدور و ایجاد اغتشاشات، ایجاد اختلاف بین شیعه و سنی، هجمه‌های روانی و تبلیغاتی ناسازگاری اهداف انقلاب اسلامی با رویکردهای حاکم بر نظام بین‌الملل، ناکارآمدی نظام سیاسی در برخی از ابعاد، نابرابری وابستگی اقتصادی کشور، جهانی‌شدن فرهنگ و ارزش‌ها، اغتشاشات اجتماعی در نتیجه محرومیت نسبی، تعدد قومیت به‌ویژه در مورد کردها و بلوچ‌ها رقابت تسلیحاتی همسایگان و همکاری نزدیک کشورهای حاشیه خلیج فارس با آمریکا و رژیم صهیونیستی در ترتیبات امنیتی منطقه، تهدیدهایی است که مطرح شده است. از این‌رو، تهدیدها بر علیه جمهوری اسلامی در ابعاد مختلف سیاسی، نظامی امنیتی، فرهنگی اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی بطور مستمر به شیوه‌های مختلف وجود داشته است و در مواردی به تهدید امنیتی مسلحانه منجر گردیده است. مسأله مهمی که در مورد تهدیدات باید مد نظر باشد این است که تهدیدات چه موقعی به یک موضوع امنیتی تبدیل گشته و میزان جدی بودن آن چقدر است. آنچه مسلم است پیروزی یا شکست در مقابله با انواع تهدیدات نیاز به طرح-ریزی، سازماندهی و برنامه‌ریزی‌های دقیق دارد. بعنوان نمونه: اینکه چگونه و با چه ساختاری باید پیش بینی، پیشگیری و مقابله کنیم نمی‌تواند تابعی از شرایط و اتفاقات حین وقوع باشد. یعنی نمی‌توان منتظر بود تا پس از وقوع تهدیدات به فکر واکنش افتاد و در آن زمان

دست به اقدام زد، بلکه باید برای مواجه شدن با مجموعه‌ای از حوادث و تهدیدات غیرقابل پیش بینی در آینده، از قبل آماده شد. یعنی سازمان‌های نیروهای مسلح باید با انجام برآوردهای دقیق و واقعی از تهدیدات آینده، به گونه‌ای سازماندهی شوند و ساختارهای آنها به نحوی شکل گیرد که بیشترین تناسب و مطابقت را برای مقابله با تهدیدات مسلحانه امنیتی داشته باشند. دغدغه اصلی محقق این است که ابعاد و مولفه‌های تهدیدات امنیتی مسلحانه به روش علمی و پژوهشی شناسایی نگردیده است. از این رو برای پیشگیری و مقابله با تهدیدات امنیتی مسلحانه؛ ابعاد و مولفه‌های آن از طریق مطالعه علمی و استفاده از تجارب مسئولین اطلاعاتی و امنیتی مورد شناسایی تا در شرایط بحرانی مورد استفاده قرار گیرد. از این رو در واکاوی موضوع، شناسایی ابعاد و مولفه‌های تهدیدات امنیتی مسلحانه مسئله اصلی تحقیق می باشد.

مبانی نظری

تهدیدات: لغت‌نامه‌های معتبر بین‌المللی از تهدید تعاریف کمابیش مشابهی ارائه داده‌اند. لغت‌نامه «وبستر» برای تهدید دو تعریف ارائه داده است: نخست تهدید را بیان آن را ابراز قصد آسیب رساندن، نابودی یا تنبیه کردن دیگران از روی انتقام یا ارباب می‌داند و در تعریف دوم آن را نشان دادن خطر، آسیب و شرارت قریب‌الوقوع مانند جنگ تعریف کرده است.

تهدید مفهومی انتزاعی است که درهم تنیدگی عمیقی با مفهوم امنیت ملی دارد. بحث امنیت و امنیت ملی همراه با موضوع تهدید است و همچنین نمی‌توان از تهدید صحبت به میان آورد، ولی امنیت ملی و تأثیر آن را نادیده گرفت. به دلیل انتزاعی بودن مفهوم تهدید، تعریف تصمیم‌گیرندگان و مردم هر کشور از امنیت، برگرفته از درک آنها از تهدید است (عصاریان‌نژاد، ۱۳۸۸: ۱۵).

تهدیدات امنیتی مسلحانه: تجاوز فیزیکی و مسلحانه است. که غالباً از طریق شورش، اقدامات تجزیه طلبانه، کودتا، استمرار عملیات تروریستی (انتحاری، بمب گذاری، ترور، خرابکاری) سطوح مختلف درگیری‌های مسلحانه، مداخله نظامی و اشغال کشور و...

صورت می‌گیرد و اهداف آن تضعیف و از بین بردن امنیتی ملی و در نهایت فرو پاشی نظام سیاسی است. تهدیدات امنیتی مسلحانه اشکال مختلفی دارد که هر کدام از آنها نسبت به دیگری با شدت متفاوتی امنیت ملی کشورها را به خطر می‌اندازند. شورش، تجزیه طلبی، شرارت‌های داخلی، کودتا، براندازی، سطوح مختلف جنگ، مداخله نظامی نیروهای خارجی و... طیف وسیعی از تهدیدات امنیتی مسلحانه را شامل می‌شوند.

نیروهای مسلح ج.ا.ا.: شامل ستاد کل نیروهای مسلح، آجا، سپاه، فراجا و ودجا می‌شود

تعریف نظری ابعاد و مولفه‌ها: ابعاد و مولفه‌ها به عنوان نظام نظری روابط به هم پیوسته‌ای است که برای تشریح پدیده‌های اجتماعی- فرهنگی، اقتصادی، سازمانی به کار می‌رود. (خلیلی، ۱۳۸۶: ۵)

نمونه‌ای ذهنی و انسجام یافته از اجزا و عناصر تشکیل دهنده یک پدیده راهبردی و چگونگی روابط آن اجزا با یکدیگر می‌باشد. (سلمانی، ۱۳۸۸: ۱۵)

تعریف عملیاتی ابعاد و مولفه‌ها: ابعاد، مولفه‌ها، تشکیل دهنده اصلی یک سیستم که با هم در ارتباط بوده که رسالت، اهداف و مأموریت آن سیستم را تأمین می‌کند. در اینجا بدست آوردن ابعاد، مولفه‌ها تهدیدات امنیتی مسلحانه از طریق مطالعه علمی و مصاحبه می‌باشد.

شناسایی تهدید امنیتی: یک دیدگاه معتقد است، شناسایی تهدید براساس معرفی تهدید یا اعلام تهدید به عمل می‌آید. این نگاه تهدید را کارکردی می‌داند، به این معنا که وقتی پدیده یا موضوعی به عنوان پدیده امنیتی شناسایی می‌شود، حتماً ضرورتی وجود داشته است و این ضرورت می‌تواند ربطی به واقعیت‌های عینی تهدید نداشته باشد. بنابراین، نیازی به استدلال در خصوص واقعی بودن تهدید نیست، لذا در این چارچوب، مفهوم تهدید در قالب آنچه مردم یا بازیگران به طور آگاهانه در مورد آن فکر می‌کنند، قرار نمی‌گیرد، بلکه بستگی به این دارد که آنها چگونه آن را به گونه‌ای ضمنی یا صریح

در برخی موارد استفاده کرده و در برخی موارد استفاده نمی‌کنند (عبدالله‌خانی، ۱۳۸۵: ۴۹۷).

دیدگاه دوم در شناسایی تهدید، دیدگاه کشف تهدید است که فرایندی کارشناسی و مبتنی بر روش‌های تحلیل و مطالعات پژوهشی و برآوردهای اطلاعاتی و امنیتی است. بنابراین، در شناسایی تهدید، بازیگران تصمیم‌ساز امنیتی نقش مهمی را ایفا می‌کنند. براین اساس وجود یا عدم وجود تهدید امنیتی، به علت اهمیت و تأثیر آن بر امنیت ملی یک کشور، باید با اطلاعات و شواهد و نیز استدلال متقن، مورد تأیید قرار گیرد. این رویکرد، حق شناسایی تهدید را فقط مختص بازیگر امنیتی‌ساز نمی‌داند و نیز شناسایی تهدید به صورت اعلام و معرفی را، ناکارآمد و به تنهایی فاقد ارزش می‌داند (عبدالله‌خانی، ۱۳۸۵: ۱۰۷-۱۰۶).

تهدیدهای امنیتی محیط دفاعی - امنیتی: بر اساس نگرش واقع‌گرایی سیاست بین‌الملل، هر دولت دارای دو محیط دفاعی - امنیتی داخلی و خارجی است که تفاوتی اساسی میان این دو وجود دارد. برخلاف محیط داخلی که دارای ساختاری سلسله مراتبی، برخوردار از تقسیم منطقی وظایف و کارکردها و توزیع نسبتاً عادلانه و مقبول قدرت است، در محیط بین‌الملل این‌گونه نبوده و ساختار آن بر اساس چینش افقی واحدها (غیر سلسله مراتبی)، تشابه وظایف و کارکرد آن‌ها و توزیع نامناسب قدرت میان دولت‌ها است. بر این اساس، نوعی هرج‌ومرج و عدم اطمینان وجود دارد که در آن اولویت اصلی همه‌ی دولت‌ها، حفظ بقا در آن وضعیت است و به خاطر عدم تعادل قدرت میان آن‌ها، قطب‌بندی قدرت ایجاد می‌شود. (کرمی، ۱۳۸۱: ۹۵)

ائتلاف‌های منطقه‌ای در محیط دفاعی - امنیتی: این ساختار چیزی نیست جز این که هر دولت در درجه‌ی نخست به قدرت خود تکیه کند و بعد برای تضمین بقای خود در قبال دول قدرتمندتر، به اتحاد و ائتلاف روی آورد. ازاین‌رو، همه‌ی دولت‌ها به‌طور طبیعی نگاهشان به محیط دفاعی - امنیتی بین‌المللی بدبینانه و نامطمئن است؛ چراکه به خاطر تغییر وضعیت قدرت دولت‌ها در داخل و خارج، موازنه‌ای که از

اتحادهای نظامی ایجاد می‌شود، پایدار نخواهد ماند و هرآن ممکن است بر اثر به هم خوردن موازنه‌ی قدرت، امنیت آن‌ها در معرض آسیب جدی قرار گیرد. (کرمی، ۱۳۸۱: ۹۶)

قدرت‌طلبی قدرت‌ها در محیط دفاعی - امنیتی: باوجود تلاش‌هایی که برای کاهش وضعیت هرج و مرج گونه‌ی نظام بین‌المللی در قالب اندیشه‌ها، ایده‌ها و توافقات میان دول صورت گرفته و نتیجه‌ی آن در جامعه‌ی ملل، سازمان ملل متحد و چارچوب نظام امنیت جمعی جلوه‌گر شده است، اما هنوز هم مؤلفه‌های قدرت محور از نقش نافذتری در مقایسه با دیگر سازوکارهای بین‌المللی برخوردار هستند و داور نهایی کمابیش قدرت باقی‌مانده است. هرچند که فاصله‌ی زیادی از وضعیت کاملاً هرج و مرج گونه‌ی قرون گذشته ایجاد شده، اما تا تشکیل واقعی یک «جامعه‌ی بین‌المللی» که شباهتی درخور «جامعه‌ی داخلی» داشته باشد، راه درازی در پیش است. تنها در سطح برخی مناطق همچون اروپا و یا جنوب شرقی آسیاست که به تدریج امیدها بر بیم‌ها غلبه می‌کنند. (کرمی، ۱۳۸۱: ۹۶)

قدرت‌محوری دولت‌ها در محیط دفاعی - امنیتی: یکی از عوامل که بر نوع نگاه دولت‌ها به محیط بین‌المللی تأثیری زیادی دارد، گفتمان حاکم بر هر دولت است و البته همواره گفتمان‌های مختلف ممکن است، وجود داشته باشد، اما معمولاً یکی از آن‌ها به عنوان گفتمان غالب، سیاست‌های دفاعی - امنیتی می‌شود. گفتمان‌ها خود محصول تعاملات داخلی و خارجی درگذر تاریخ هستند و بر اساس پیشینه‌ی تاریخی امنیت ممکن است دارای نگاهی شدیداً قدرت‌محور و واقع‌گرایانه یا اشکال تعدیل‌یافته‌تری باشند؛ اما معمولاً بیشتر دولت‌ها در میانه‌های این طیف قرار می‌گیرند؛ چراکه وجود برخی نهادهای بین‌المللی، تثبیت مرزهای بین‌المللی دربردارنده‌ی ساختاری است که بر اساس آن هم قطب‌بندی قدرت‌ها صورت می‌گیرد، هم اتحادها شکل می‌گیرند و هم تهدیدات بروز می‌کنند. البته این وضعیت برای دولت‌های مختلف ممکن است در قالب لایه‌های متفاوتی درک شود که این موضوع به گستره‌ی منافع ملی آن کشور (محدود یا

گسترده) و گفتمان‌های حاکم بر امنیت ملی و سیاست خارجی آن برمی‌گردد. (کرمی، ۱۳۸۱: ۹۶)

موازنه‌ی قدرت در محیط دفاعی - امنیتی: محیط دفاعی - امنیتی تعامل عوامل متعددی است که در مجموع، ساختار و موازنه‌ی قدرت را شکل می‌دهد. این محیط هم عوامل قدرت و ضعف، تهدید و فرصت یک کشور را تعیین می‌کند و هم از آن کشور به‌شدت تأثیر می‌پذیرد. در نظام بین‌المللی کنونی، محیط دفاعی - امنیتی کل نظام و محیط دفاعی - امنیتی هر کشور ویژگی‌هایی دارد که برای شناخت محیط دفاعی - امنیتی باید این ویژگی‌ها را شناخت. این ویژگی‌ها عبارت‌اند از: (Yarger, ۲۰۰۸: ۶۶-۷۶)

محیط دفاعی - امنیتی: محیط دفاعی - امنیتی تحت تأثیر عوامل متعددی قرار دارد که این عوامل خود دارای پیچیدگی زیادی هستند و در نتیجه، محیط دفاعی - امنیتی بسیار پیچیده است.

تغییر و عدم ثبات؛ وضعیت‌ها در محیط راهبردی پایا، جامد و همیشگی نیستند، آن‌ها به‌راحتی تغییر شکل می‌دهند.

غیرخطی بودن محیط دفاعی - امنیتی؛ شاید به دلیل عوامل پیشین، تحولات در محیط دفاعی - امنیتی همانند معادلات جبری خطی نیست که با افزایش یک مسئله یا وارد کردن یک عامل، به‌راحتی نتیجه‌ی مشخصی حاصل شود، معادلات مشخص و کاملاً قابل پیش‌بینی نیست.

غیرقابل پیش‌بینی بودن محیط دفاعی - امنیتی؛ دخیل بودن عوامل مختلف در محیط راهبردی، این محیط را غیرقابل پیش‌بینی می‌کند.

اثر پروانه‌ای محیط دفاعی - امنیتی؛ این نام از یک پدیده‌ی هواشناسی گرفته شده است. در هواشناسی گاه یک عامل کوچک تأثیرات بسیار زیادی در آب‌وهوای مناطق

دیگربرجای می‌گذارد^۱. در نتیجه بسیاری از پیش‌بینی‌ها اشتباه می‌شود، چون تأثیر آن عامل نه‌چندان مهم را در نظر نگرفته بودند. در مسائل محیط دفاعی - امنیتی منطقه‌ای نیز تا حدی همین‌طور است. علاوه بر ویژگی‌های پیش‌گفته، می‌توان موارد مهم دیگری را نیز نام برد که در محیط دفاعی - امنیتی هر کشور مؤثر هستند. از مهمترین آن‌ها می‌توان به این عوامل اشاره کرد: «معطوف به آینده بودن تأثیر متقابل و مداوم محیط داخلی و خارجی»؛ (زروندی، ۱۳۹۱: ۳۶).

پیشینه تحقیق

- حسینی، سیدمهدی، (۱۴۰۰). پژوهشی تحت عنوان "راهبردهای جمهوری اسلامی ایران در مقابله با ضد انقلاب مسلح در استان سیستان و بلوچستان از سال ۱۳۵۷ تا سال ۱۳۹۸". در پژوهشگاه علوم و معارف دفاع مقدس شهید سپهبد پاسدار حاج قاسم سلیمانی - پژوهشکده جنگ‌های نامنظم و توسعه پدافند داخلی شهید سپهبد صیاد شیرازی انجام شده است.

- احمدی، سید مرتضی، (۱۴۰۰). پژوهشی تحت عنوان "راهبردهای جمهوری اسلامی ایران در مقابله با ضد انقلاب مسلح در تهران در بازه زمانی بدو انقلاب اسلامی تا سال ۱۳۹۸". در پژوهشگاه علوم و معارف دفاع مقدس شهید سپهبد پاسدار حاج قاسم سلیمانی - پژوهشکده جنگ‌های نامنظم و توسعه پدافند داخلی شهید سپهبد صیاد شیرازی انجام شده است.

دانشکده امام هادی(ع) ساحفاسا، همایش دفتر عمومی حفاظت اطلاعات ستاد کل، پژوهشی تحت عنوان "تدوین الگوی واحد سنجش تهدیدات و آسیب‌های نیروهای مسلح" با هدف؛ الگوی واحد استاندارد نیروهای مسلح برای سنجش تهدیدات و آسیب-

۱ - این اصل از این جمله‌ی معروف در هواشناسی اخذشده که گاه بال زدن یک پروانه در سواحل مکزیک، تأثیر زیادی در طوفانی در چین دارد.

های نیروهای مسلح انجام و بر اساس شاخص‌های علمی، الگوی سنجش تهدیدات و آسیب‌ها علمی مشخص گردید.

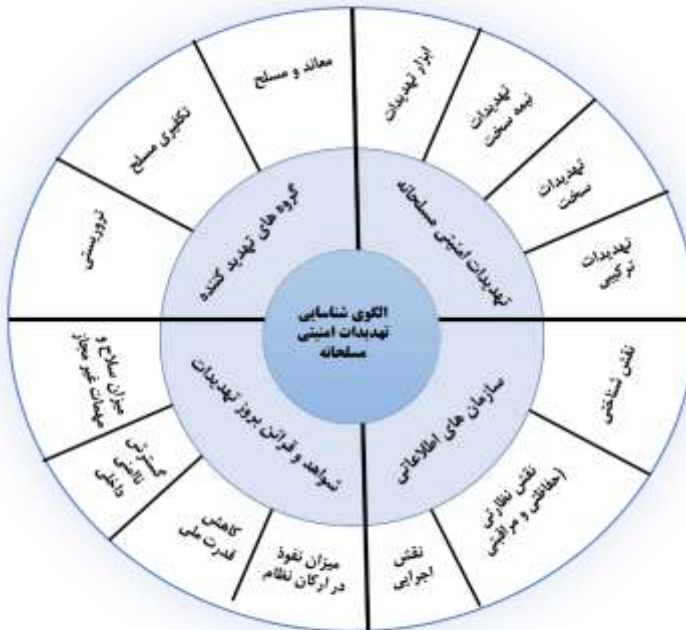
هدایت مشرقی، دانشکده امام هادی (ع) ساحفاسا، (۱۳۸۷). پژوهشی تحت عنوان " احصاء تهدیدها و آسیب پذیری‌های امنیتی بسیجیان و ارائه راهکارهای پیشگیری " با هدف احصاء نمودن تهدیدها و آسیب‌پذیری‌های امنیتی بسیجیان و ارائه راهکارهای پیشگیری و مقابله انجام و در این تحقیق تهدیدها و آسیب‌پذیری‌ها اولویت‌بندی شده در پایان نیز راهکارهایی در سه حوزه اقدامات مشترک فرماندهی، حفاظت اطلاعات و نمایندگی ولی فقیه در نیروی مقاومت بسیج، اقدامات پیشگیرانه و مقابله با آن ارائه شده است. از مجموع پژوهش‌های متعدد مرتبط با موضوع که در این حوزه احصا گردید. به نقاط مشترک، تفاوت و نوآوری تحقیق اشاره می‌شود:

تشابه‌ها: در ابعاد محتوایی پژوهش‌ها: همه پژوهش‌ها به تهدیدات در ابعاد مختلف بر علیه ج.ا.ا در طول حیات طیب‌ه‌اش اشاره کرده‌اند و نیز نقش امامین انقلاب در خنثی- سازی و مقابله با آنها اذعان نموده‌اند.

تفاوت‌ها: در بررسی پیشینه تحقیقات منطبق با موضوع پژوهش یافت نشد و در محتوی پژوهش‌های مرتبط نیز با اینکه به برخی از تهدیدات در سطح مسلحانه پرداخته‌اند ولی الگویی که در آن به شناسایی تهدیدات امنیتی مسلحانه مرتبط باشد اشاره نشده است.

نقاط مغفول مانده: شناسایی ابعاد و مولفه‌های تهدیدات امنیتی مسلحانه که از نوآوری این تحقیق است.

مدل مفهومی

تشریح مدل مفهومی تهدیدات امنیتی مسلحانه: برای شناسایی تهدیدهای امنیتی مسلحانه می بایست به همه ابعاد، زمینه های بروز تهدید، گروه ها و سازمان های تهدید کننده، انواع تهدیدات امنیتی و نقش سازمان های اطلاعاتی در پیش گیری و مقابله و چگونگی عملی شدن تهدیدهای امنیتی مسلحانه توجه کرد، برابر بررسی های به عمل آمده از طریق اسناد و مدارک و سیر تکامل انقلاب اسلامی و جهت گیری های دشمنان و معاندین و گروه های ضد انقلاب مسلح و استفاده از تجارب، نظر و تخصص مسئولین سازمان های اطلاعاتی به مدل مفهومی ابعاد تهدید امنیتی مسلحانه تشکیل شده از چهار بعد، چهارده مولفه، برای شناسایی تهدیدات امنیتی مسلحانه در مرحله اول اقدام به شناسایی ابعاد و مولفه های حوزه های مختلف که بعد از پیروزی انقلاب اسلامی مورد استفاده دشمنان داخلی و خارجی قرار گرفته شده پرداخته شده است و از بررسی

روند اقدامات و حرکت‌های دشمنان و گروه‌های معاند و مخالف نظام اسلامی در طول حیات نظام اسلامی در ابعاد مختلف و روش‌های بکار گرفته شده دو دهه اخیر بدست آمده است، از جمله اقدامات آنها مداومت و استمرار در تضعیف پایه‌های اعتقادی، فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، امنیتی و نظامی مردم ایران به منظور جدا نمودن مهمترین پشتوانه نظام اسلامی یعنی مردم از نظام و تهی کردن نظام اسلامی از نظر محتوا تا بتوانند به اهداف خودشان یعنی براندازی دست پیدا کنند که مجموعه اقدامات شامل تهدیدات سخت، نیمه سخت، نرم و ترکیبی است. زیرا تهدید امنیتی مسلحانه یکباره بروز و ظهور پیدا نمی کند بلکه در مرحله اول ممکن است از یک نارضایتی شروع شود، اگر آن نارضایتی را بموقع درمان و یا به‌موقع پاسخ داده نشود شیوع پیدا کرده و به یک مسئله سیاسی ارتقاء پیدا می‌کند و اگر در این مرحله هم به آن پرداخته نشود به مسئله امنیتی تبدیل می‌شود که در این مرحله با توجه به زمینه‌های به وجود آمده و تلاش دشمنان و همراهی نیروهای داخلی شان و موج سواری آنها که در اغتشاشات دهه گذشته شاهد بودیم به شیوه سخت و مسلحانه تبدیل می شوند، لذا شناخت زمینه‌های بروز تهدیدهای امنیتی برای کنترل و مدیریت آنها بسیار ضروری است زیرا در صورت شناسایی زمینه های تهدید می‌توان در پیشگیری و مقابله با آنها آگاهانه عمل نمود براین اساس در این مدل به ابعاد و عوامل مختلف شناسایی تهدیدهای امنیتی مسلحانه از جمله گروه های تهدید کننده، انواع تهدیدات امنیتی، شواهد، قرائن و زمینه های تهدیدات و نقش سازمان های اطلاعاتی و مولفه‌ها و شاخص‌های آنها توجه شده است تا در پیش بینی و پیشگیری بروز تهدیدات امنیتی مسلحانه در زمان مناسب غافلگیری به وجود نیاید.

روش شناسی تحقیق

این پژوهش از نظر نوع در دسته تحقیقات کاربردی و توسعه‌ای قرار دارد، زیرا از یک‌سو موجب افزایش دانش موجود نسبت به موضوع تحقیق و توسعه و تعمیم نتایج به حوزه‌های مشابه خواهد شد، لذا تحقیق توسعه‌ای است، و از آن جهت که نتایج تحقیق مورد استفاده تصمیم‌گیرندگان کشوری و لشکری قرار خواهد گرفت، در دسته تحقیقات

کاربردی نیز قرار می‌گیرد. این تحقیق با استفاده از زمینه‌ها و معلوماتی که نتیجه تحقیقات پیشینان بوده به بررسی و شناسایی تهدیدهای امنیتی مسلحانه گروه‌های معاند، تروریستی و ضد انقلاب و سازمان‌های سیاسی و کشف آسیب‌پذیرهای موجود می‌پردازد و بر اساس اسناد و مدارک موجود به روش تاریخی - توصیفی با رویکرد کیفی انجام شده است. در این تحقیق، پژوهشگر ابتدا با روش‌های اسنادی و کتابخانه‌ای صرفاً آنچه را که وجود دارد مورد مطالعه قرار داده و پس از گردآوری داده‌ها به صورت کیفی با توصیف عینی، واقعی و منظم آن‌ها را در قالب گزاره‌های مشخص تنظیم و سپس برای تطبیق اطلاعات گردآوری شده با وضعیت و شرایط خاص کشور و به - کارگیری آن‌ها در شناسایی تهدیدهای امنیتی مسلحانه در کشور با انجام مصاحبه با مدیران و مسئولین سازمان‌های اطلاعاتی و امنیتی و استفاده از تجارب عملی آنها در طول حیات مقدس جمهوری اسلامی و با استفاده از خبرگان نسبت به تعیین میزان اهمیت هر کدام از شاخص‌ها با طیف ۵ گزینه‌ای لیکرت، نتایج به دست آمده و اطلاعات گردآوری شده به صورت کیفی و کمی تحلیل آماری شده و با روش توصیفی و تبیینی به نتیجه‌گیری پرداخته است. به همین لحاظ این تحقیق از نظر روش تحلیل داده‌ها بارویکرد تحلیلی آمیخته (کمی و کیفی) اجرا شده است.

تجزیه و تحلیل و یافته‌های تحقیق

تجزیه و تحلیل نتایج به دست آمده از مطالعه کتابخانه‌ای، مصاحبه با مسئولین اطلاعاتی و اخذ نظر خبرگان؛ بر اساس مبانی نظری تحقیق و همچنین نتیجه نشست خبرگی و مصاحبه با صاحب نظران در خصوص ابعاد و مولفه‌های تهدیدات امنیتی مسلحانه ۴ بعد شامل: زمینه‌ها، شواهد و قرائن بروز تهدیدات؛ نقش سازمان‌های اطلاعاتی در شناسایی تهدیدات امنیتی؛ گروه‌های تهدید کننده و تهدیدات امنیتی مسلحانه و ۱۴ مولفه شامل: کاهش قدرت ملی؛ تهدید نیمه سخت؛ تهدیدات ترکیبی؛ گسترش ناامنی داخلی؛ سلاح و مهمات غیر مجاز؛ ابزارهای تهدید؛ گروه‌های معاند و مسلح؛ مثلث فتنه، مخالفین و بیگانگان؛ گروه‌های مسلح کردی؛ آسیب پذیری - ها؛ نقش شناختی؛ نقش نظارتی؛ نقش اجرایی و نفوذ در ارکان نظام بر اساس طیف

لیکرت میزان اهمیت از ۱ تا ۵ ارزش گذاری شد، ۵ بالاترین و ۱ پایین ترین ارزش فرض شد و تاثیرگذاری نتایج زیر بدست آمد.

اهداف فرعی	ادبیات	مصاحبه ها	خبرگی	میزان اهمیت
ابعاد شناسایی تهدیدات امنیتی مسلحانه	زمینه ها، شواهد و قرائن	زمینه ها، شواهد و قرائن	زمینه ها، شواهد و قرائن بروز تهدیدات	۵
	نقش سازمان های اطلاعاتی	نقش سازمان های اطلاعاتی	نقش سازمان های اطلاعاتی در شناسایی تهدیدات امنیتی	۴
	گروه های تهدید کننده	گروه های تهدید کننده	گروه های تهدید کننده	۴
	تهدیدات امنیتی مسلحانه	تهدیدات امنیتی مسلحانه	تهدیدات امنیتی مسلحانه	۵

جدول ۱- ابعاد شناسایی تهدیدات امنیتی مسلحانه

بر اساس مبانی نظری تحقیق و همچنین نتیجه نشست خبرگی و مصاحبه با صاحب نظران ابعاد زمینه های بروز تهدیدات امنیتی مسلحانه و تهدیدهای مسلحانه ابعادی هستند که در وقوع تهدید امنیتی مسلحانه در حد خیلی زیاد موثر هستند و می-بایست شاخص های این دو بعد همیشه مورد پایش و رصد اطلاعاتی باشد.

اهداف فرعی	ادبیات	مصاحبه‌ها	خبرگی	میزان اهمیت
مؤلفه‌های شناسایی تهدیدات امنیتی مسلحانه	نفوذ در ارکان نظام	نفوذ در ارکان نظام	نفوذ در ارکان نظام	۴
	کاهش قدرت ملی	کاهش قدرت ملی	کاهش قدرت ملی	۴
	تهدید نیمه سخت	تهدید نیمه سخت	تهدید نیمه سخت	۳
	تهدیدات ترکیبی	تهدیدات ترکیبی	تهدیدات ترکیبی	۴
	گسترش ناامنی داخلی	گسترش ناامنی داخلی	گسترش ناامنی داخلی	۴
	سلاح و مهمات غیر مجاز	سلاح و مهمات غیر مجاز	سلاح و مهمات غیر مجاز	۴
	ابزارهای تهدید	ابزارهای تهدید	ابزارهای تهدید	۳
	گروه‌های معاند و مسلح	گروه‌های معاند و مسلح	گروه‌های معاند و مسلح	۵
	هماهنگی مثلث فتنه، مخالفین و بیگانگان	مثلث فتنه، مخالفین و بیگانگان	مثلث فتنه، مخالفین و بیگانگان	۵
	تحرك گروه‌های مسلح کردی	گروه‌های مسلح کردی	گروه‌های مسلح کردی	۴
	آسیب پذیری ها	آسیب پذیری ها	آسیب پذیری ها	۴
	نقش شناختی	نقش شناختی	نقش شناختی	۳
	نقش نظارتی	نقش نظارتی	نقش نظارتی	۳
	نقش اجرایی	نقش اجرایی	نقش اجرایی	۴

جدول ۲ - مؤلفه‌های تهدیدهای امنیتی مسلحانه

بر اساس نظر خبرگی و میزان اهمیت مولفه‌های گروه‌های معاند و مسلح و مثلث فتنه، مخالفین و بیگانگان که در حد خیلی زیاد ارزیابی شده بیشترین تاثیر را در بین مولفه‌های دیگر در وقوع تهدید امنیتی مسلحانه دارند.

نتیجه‌گیری

گروهک‌های ضدانقلاب و تروریستی با پشتیبانی دشمنان خارجی و عوامل داخلی مترصد انجام اقدام‌های عملیاتی مسلحانه علیه منافع ملی، نیروهای مسلح و ترور مردم و ایجاد ناامنی بمنظور تضعیف و براندازی نظام اسلامی هستند و اقدام‌های خود را در راستای عملی کردن این اهداف با انجام تبلیغات و زمینه‌سازی مناسب به منظور جلب نظر معترضین و مخالفین انجام می‌دهند و در زمان تجمع‌های اعتراض‌آمیز مردمی، در راستای اهداف خود بر تجمعات معترضان موج‌سواری می‌کنند. به همین دلیل، لازم است با هوشمندی نسبت به شناسایی و پیش‌بینی و کشف زمینه‌های تهدیدات امنیتی مسلحانه از عملی شدن آن پیشگیری نمود و با بکارگیری ترکیبی از رویکردهای نرم، نیمه‌سخت، ترکیبی به صورت هم‌زمان و با در نظر گرفتن اولویت‌های خاص و اقتضایی برای تأمین امنیت اقدام کرد. یکی از راه کارها، روشنگری برای مردم و جداسازی صفوف مردم و اقدام‌های اعتراضی آن‌ها و جلوگیری از سوء استفاده گروهک‌های تروریست، ضد انقلاب و اشرار و عوامل بیگانگان از خواسته‌های بجای مردم است.

ابعاد، تهدیدات امنیتی مسلحانه: زمینه‌ها، شواهد و قرائن بروز تهدیدات؛ نقش سازمان‌های اطلاعاتی در شناسایی تهدیدات امنیتی؛ گروه‌های تهدید کننده و تهدیدات امنیتی مسلحانه

مولفه‌های تهدیدات امنیتی مسلحانه شامل: کاهش قدرت ملی؛ تهدید نیمه‌سخت؛ تهدیدات ترکیبی؛ گسترش ناامنی داخلی؛ سلاح و مهمات غیر مجاز؛ ابزارهای تهدید؛ گروه‌های معاند و مسلح؛ مثلث فتنه، مخالفین و بیگانگان؛ گروه‌های مسلح کردی؛ آسیب‌پذیری‌ها؛ نقش شناختی؛ نقش نظارتی؛ نقش اجرایی و نفوذ در ارکان نظام

پیشنهاد

سازمان‌های اطلاعاتی و امنیتی به منظور افزایش میزان اشراف اطلاعات در جهت شناسایی تهدیدات امنیتی مسلحانه که توسط گروهک‌های ضدانقلاب، تروریست و اشرار مسلح در داخل و کشورهای همسایه برنامه‌ریزی می‌کنند، لازم است با استفاده از تجهیزات فنی، نیروهای متخصص، زیرساخت و توسعه شبکه عوامل و منابع نسبت به دستگیری یا انهدام کامل آن‌ها اقدام نمایند.

منابع

- احمدی، سید مرتضی، (۱۴۰۰)، "راهبردهای جمهوری اسلامی ایران در مقابله با ضد انقلاب مسلح در تهران در بازه زمانی بدو انقلاب اسلامی تا سال ۱۳۹۸." در پژوهشگاه علوم و معارف دفاع مقدس شهید سپهبد پاسدار حاج قاسم سلیمانی -
- افتخاری، اصغر، (۱۳۸۵)، «فرهنگ اجتماعی امنیت» تهران: فصلنامه دانش سیاسی، سال ۳ شماره ۸۳
- افتخاری، اصغر، (۱۳۸۳)، مرزهای گفتمانی نظریه اسلامی امنیت- فصلنامه مطالعات راهبردی - سال ۷، شماره ۳. -
- افتخاری، اصغر، (۱۳۸۹)، اصول و مبانی تهدید شناسی در حوزه داخلی- دانشگاه جامع امام حسین(ع) دانشکده اطلاعات و امنیت- تهران
- افتخاری، اصغر، (۱۳۸۱)، ساخت دولت امنیت ملی- فصلنامه مطالعات راهبردی- ش ۳- پاییز
- افتخاری، اصغر و نصری، قدیر، (۱۳۸۳). روش و نظریه در امنیت پژوهی- انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی- تهران
- امینیان، بهادر، (۱۳۹۰)، «محیط امنیت ایران و تحولات بیداری اسلامی»، فصلنامه آفاق امنیت شماره ۱۳.
- توسلی، غلام عباس، (۱۳۸۶). نظریه‌های جامعه‌شناسی تهران: سمت.
- حسینی، سیدمهدی، (۱۴۰۰). "راهبردهای جمهوری اسلامی ایران در مقابله با ضد انقلاب مسلح در استان سیستان و بلوچستان از سال ۱۳۵۷ تا سال ۱۳۹۸." در پژوهشگاه علوم و معارف دفاع مقدس شهید سپهبد پاسدار حاج قاسم سلیمانی
- خلیلی شورینی، سیاوش، (۱۳۹۱). «روش‌های پژوهش آمیخته»، تهران، نشر یادواره کتاب.
- رشاد، افسانه، (۱۳۸۸). «آماد و پشتیبانی در عصر جداسازی ۳۰. حوزه‌های ژئوپلیتیکی، فصلنامه راهبرد دفاعی، سال هفتم، شماره ۲۶.
- زروندی، مهدی، (۱۳۹۲). «شیوه‌های پیشگیری و پرهیز از جنگ در توسعه‌ی محیط دفاعی - امنیتی جمهوری اسلامی ایران»، مجله ی یاست دفاعی، سال بیست و یکم، شماره ۸۲.
- عبدالله خانی، علی، (۱۳۸۹). نظریه‌های امنیت، تهران: ابرار معاصر، چاپ دوم.

- عساریان نژاد، حسین؛ عبدالله خانی، علی، (۱۳۸۵)، «تهدید در نظریه‌های امنیتی»، فصلنامه مطالعات استراتژیک، سال هفتم، شماره ۱۷.
- عساریان نژاد، حسین؛ نادی، حمیدرضا، (۱۳۸۹). «درآمدی بر شناخت و تحلیل محیط دفاعی - امنیتی»، فصلنامه مطالعات استراتژیک، سال دهم، شماره ۴۰.
- عساریان نژاد، حسین، (۱۳۸۸-۱۳۹۴)، «تقریرات درس روش‌شناسی محیط دفاعی - امنیتی، تهران، دانشگاه عالی دفاع ملی.
- کرمی، جهانگیر، (۱۳۸۴). «محیط دفاعی - امنیتی خاورمیانه و سیاست دفاعی ج.ا.ایران»، فصلنامه سیاست دفاعی، شماره‌های ۵۳ و ۵۲.
- گروه مطالعاتی امنیت ملی، (۱۳۸۸). تهدید نرم و راهبردهای مقابله، تهران، دانشگاه عالی دفاع ملی، ۱۰۸.
- مرادیان، محسن، (۱۳۹۱). مبانی نظری امنیت، تهران، انتشارات دانشکده علوم و فنون فارابی، چاپ دوم.
- مرادیان، محسن، (۱۳۹۴). شناخت و ارزیابی تهدیدات آینده در حوزه ماموریتی آجا، مرکز مطالعات راهبردی آجا.
- میر محمدی، مهدی، (۱۳۹۰). سازمان‌های اطلاعاتی و سیاست خارجی: مطالعه موردی نقش سازمان سیا در سیاست خارجی آمریکا. پایان‌نامه دکتری دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران، تهران: ابرار معاصر.

